

Studia Biblica Slovaca

2/2013

5

Ročník 5

2013

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Obsah

Štúdie

Adriana ALEXYOVÁ
Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období 91-125

Massimo PAZZINI OFM
Ktorým jazykom hovoril Ježiš? 126-140

Marcela ANDOKOVÁ
Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických
komentároch k Ž 51(50) 141-154

Róber HORKA
Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom
Komentári k žalmom Enarrationes in Psalmos 155-177

Helena PANCZOVÁ
Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne
a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov
v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2;
ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2) 178-197

Poznámky

Abstrakty a recenzie 198-212

Oznamy 213-219

ISSN 1338-0141

www.biblica.sk

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník V (2013), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Michal Martinka

Na príprave publikácie sa podieľali aj Róbert Horka, Branislav Kľuska, Miloš Lichner SJ, Mária Mihulcová a Július Pavelčík.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, f.trstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posielat' na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Bankové konto: 4016292755/7500, IBAN: SK19 7500 0000 0040 1629 2755

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období

Zhrnutie

Ako sa vyvíjala koncepcia izraelského božstva v predexilovom období? Odpoveď treba začať hľadať už v Ugarite mladšej doby bronzovej v štvorstupňovej matici jeho panteónu a v dobe železnej vziať do úvahy „kanaánske dedičstvo“ Izraela. Autorka po úvodnej charakteristike pojmu „božstvo“ a stručnom predstavení starších koncepcií božstiev Ugaritu a Kanaánu sústreďuje pozornosť na vývoj koncepcie božstva Izraela v jednotlivých historických obdobiach, ktoré predchádzali exilu. Opiera sa pritom o výsledky výskumu súčasných biblistov, najmä M. S. Smitha, profesora na New York University.

Kľúčové slová: koncepcia božstva, monoteizmus, polyteizmus, doba železná, Izrael

Summary

How did the concept of Israeli deity evolve in the pre-exilic period? The answer should begin to be looked for as early as the Bronze Age Ugarit in the four tiers matrix pantheon and in the Iron Age it is necessary to take into account the “Canaanite heritage” of Israel. After the introductory characterization of “divinity” concept and concise presentation of the concepts of older Ugaritic and Canaanite deities the author focuses on the development of the concept of Israeli deity indifferent historical periods preceding the exile. She builds on the results of current scholars’ research, especially on the work of M. S. Smith, a professor at New York University.

Keywords: Concept of Deity, Monotheism, Polytheism, Iron Age, Israel

Adriana Alexyová
Lužická 3
811 08 BRATISLAVA, Slovenská republika
adrianaalex@yaho.com

Ktorým jazykom hovoril Ježiš?

Zhrnutie

Príspevok sa snaží odpovedať na otázku ktorými jazykmi hovoril Ježiš. Po historickom náhľade na jazykovú otázku v Palestíne v Ježišových časoch sa viac priestoru venuje príkladom viacjazyčnosti v novozákonných textoch. Rozborom umeleckého prezentovania tejto problematiky v Gibsonovom filme Utrpenie Krista, sa otázka stáva živšia pre dnešného čitateľa.

Kľúčové slová: viacjazyčnosť, Ježišove jazyky, aramejčina, gréčtina, Otče náš

Summary

This paper seeks to answer the question which languages Jesus spoke. After presenting the historic background of languages spoken in Palestine in Jesus' time, there is more space dedicated to examples of multilingual texts from the New Testament. By the analysis of the artistic presentation of the issue in Gibson's film The Passion of the Christ, the question of Jesus' language becomes more alive for today's reader.

Keywords: multilingualism, Jesus' languages, Aramaic, Greek, Our Father

Massimo Pazzini OFM
Studium Biblicum Franciscanum
Via Dolorosa
P.O.B. 19424
IL – 9119301 JERUSALEM, Israel

Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)

Zhrnutie

Patristické komentáre a kázne otcov venované žalmom predstavujú zväčša viacvrstevnú reč. V tomto príspevku ma zaujímalo v prvom rade to, ako otcovia vykladali Žalm 51(50) a následne, ako ho adaptovali pre potreby svojej komunity, neraz na pozadí rôznych ideových a náboženských kontroverzií, ktoré im pomáhali lepšie pochopiť význam biblického textu. V tejto súvislosti som sa sústredila predovšetkým na otázky hriechnosti a pokánia na pozadí rozprávania o kráľovi Dávidovi, preberané v Ambrózovom diele *Apologia David* a v Augustínovej homílii *Enarratio in Psalmum 50*. Obaja autori zhodne podčiarkujú fakt, že Boh odpúšťa Dávidovi po tom, čo si pokorne uzná svoju vinu a vyzná ju, nie pre Dávidove zásluhy, ale pre svoje veľké milosrdenstvo. Táto téma sa pre otcov stáva živnou pôdou najmä v polemike s pelagiánmi, ktorí popierali dôležitosť Božej milosti predchádzajúcej akúkoľvek ľudskú iniciatívu. Zatiaľ čo v Ambrózovom prípade slúži príbeh v prvom rade ako prezentácia ideálneho vládcu, ktorého autoritu nemôže oslabiť ani taký závažný zločin, akého sa dopustil Dávid, na druhej strane Augustínova homília zdôrazňuje najmä potrebu pokánia a prijatia stavu vlastnej hriechnosti, čo následne vedie k pokore a k postoju tolerancie voči ostatným hriešnikom v cirkevnom spoločenstve.

Kľúčové slová: Kráľ Dávid, Žalm 51(50), patristické komentáre k Žalmu 51(50), Ambrózova *Apologia David*, Augustínova homília *Enarratio in Psalmum 50*

Summary

Patristic commentaries and sermons of the Fathers dedicated to the Psalms represent largely a multilayer speech. In this paper I was firstly interested in how the Fathers interpreted the Psalm 51(50) and, consequently, how they adapted it to the needs of their communities often against the background of various controversies which many a time help them to deepen their understanding of the biblical text. Here I focused mostly on the question of sinfulness and penitence against the background of the king David's story which is reflected in the work *Apologia David* by Ambrose of Milan and in *Enarratio in Psalmum 50* by Augustine of Hippo. These authors congruously emphasize the fact that God forgives David after he humbly admits his sins and confesses them not for David's merits but for his own mercy. This theme becomes for the Fathers a breeding-ground mainly in the controversy with the Pelagians who denied the importance of God's grace preceding whatever human initiative. While in Ambrose's case David's story serves first of all as a presentation of an ideal ruler whose authority cannot be weakened even after having committed such a big crime, Augustine's homily emphasizes mostly the need of penitence and acceptance of one's state of sinfulness which should lead them to humility and the attitude of tolerance towards other sinners within the Church community.

Keywords: King David, Psalm 51(50), patristic commentaries on the Psalm 51(50), Ambrose's *Apologia David*; Augustine's homily *Enarratio in Psalmum 50*

Marcela Andoková
Katedra klasickej a semitskej filológie, Filozofická fakulta UK
Gondova 2, 814 99 Bratislava
marcela@mail.cz

Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom *Enarrationes in Psalmos*

Zhrnutie

Cieľom našej štúdie je poukázať na to, aký význam mali pre Augustínovu interpretáciu žalmov ich nadpisy. Jeho vzťah k Starému zákonu nebol spočiatku veľmi pozitívny. Od čias jeho pobytu v Miláne, však boli žalmy preňho najobľúbenejšou časťou Písma. Ako biskup a kazateľ sa rozhodol odkrývať ich krásu aj ostatným kresťanom, a tak vznikol aj jeho *Komentár k žalmom* – jedinečné dielo v rámci celého antického kresťanstva, pretože obsahuje detailný výklad všetkých častí Žaltára. Obzvlášť v žalmových nadpisoch objavil akúsi inšpirovanú smernicu pre správny výklad žalmov. Preto všetky časti týchto *psalmorum tituli* prekladal do latinčiny, detailne ich analyzoval a komentoval. Napokon z nich zostavil akýsi „božský uhol pohľadu“, pod ktorým je potrebné hľadiť na žalmovú poetiku tak, aby sme jej správne porozumeli a načerpali z nej hojný duchovný úžitok. Vo svojej práci predstavujeme niekoľko Augustínových interpretácií žalmových nadpisov (*in finem, ipsi David, filii Core, pro Idithun, pro torcularibus*), aby sme tak poukázali na jeho spôsob exegetickej práce.

Kľúčové slová: Augustín, biblická typológia, *Enarrationes in Psalmos*, patristická exegéza, žalmové nadpisy

Summary

The aim of our study is to point out the importance of Psalm titles for Augustine's interpretation of the Psalms. Though, at first, his relationship to the Old Testament had not been very positive, since the time of his stay in Milan Psalms became his most favourite part of the Scriptures. As a bishop and preacher he decided to uncover their beauty to other Christians which gave rise to his Commentary on the Psalms, a unique work in all ancient Christianity. Therefore he also translated all parts of these "Psalmorum tituli" into Latin, analyzed them in detail and commented on them. Finally, he made up a sort of the "divine point of view" which is necessary for the right understanding of the Psalm poetic in order that we can get abundant spiritual fruit from it. In this paper thus we present some of these Augustine's interpretations of the Psalm titles (*in finem, ipsi David, filii Core, pro Idithun, pro torcularibus*), by means of which we explain the method of his exegetical work.

Keywords: Augustine, biblical typology, *Enarrationes in Psalmos*, patristic exegesis, Psalm titles

Róbert Horka
Hviezdoslavova 2
953 00 ZLATÉ MORAVCE, Slovensko
Robert.Horka@frcth.uniba.sk

Grécke tranzitívne slovesá používané intransitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka

(ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6;
μετεμορφώθη 9,2)

Zhrnutie

Tvary pasívneho aoristu na niektorých miestach Nového zákona očividne nemajú pasívny význam. Tento jav interpretujeme ako zmenu tranzitívneho na intransitívny význam, nie ako zmenu v slovesnom rode, posun od pasívneho k reflexívnemu významu. Vyššia frekvencia výskytu intransitívneho významu pri tranzitívnych slovesách charakterizuje celý slovesný systém koiné. Tento jav možno najčastejšie nájsť pri dvoch skupinách slovies – pri kauzatívnych slovesách a pri tranzitívnych slovesách pohybu vyjadrujúcich pohybovú zmenu. Ich mediálne tvary mali pravidelne „pseudoreflexívny“ čiže intransitívny význam. Okrem toho v koiné nachádzame tento jav aj pri aktívnych a pasívnych tvaroch – ἔστρεψα = ἐστρεψάμην = ἐστράφην „obrátil som sa“. Ide tu o zmenu tranzitívnych (dvojvalentných) slovies, ktoré vyjadrujú rôzne vzťahy medzi pôvodcom deja a objektom, na intransitívne (jednovalentné) slovesá, ktoré vyjadrujú len proces, ktorý podmet vykonáva alebo mu podlieha. Možno to definovať aj ako zníženie slovesnej valencie alebo ako stratu kategórie slovesného rodu. Užívatelia jazyka nepokladajú vzťahy medzi pôvodcom deja a objektom za dôležité a koncentrujú sa na samotný proces. Tento poznatok možno využiť aj pri interpretácii niektorých pasívnych aoristov v Novom zákone, kde nie je vhodné nástojiť na pasívnom (alebo reflexívnom) význame, pretože diskutované slovesá pravdepodobne neboli dvojvalentné.

Kľúčové slová: gréčtina, tranzitívne/intransitívne slovesá, pasívny aorist

Summary

Passive aorist forms in some places of the New Testament obviously do not have passive meaning. We interpret this phenomenon as a shift from transitive to intransitive meaning, rather than a shift in the voice from the passive to the reflexive middle. Higher frequency of the intransitive meaning with transitive verbs characterizes the whole verbal system of the Koine Greek. This phenomenon is most often found with two verb groups – causative verbs and transitive verbs of motion expressing a movement change. Their middle forms were regularly “pseudoreflexive”, i.e. intransitive. In addition to this, in the Koine period we find this phenomenon with active and passive forms, too – ἐστρεψα = ἐστρεψάμην = ἐστράφην “I turned” (intransitively). This is a shift from the transitive (= bivalent) verbs, which express various relationships between the agent and the object, to intransitive (= monovalent) verbs, which express only the process the subject performs or is affected by. This can be defined as reduction of verbal valency or the loss of the category of the verbal voice. Language users do not consider the relationships between the agent and the object as important, and concentrate rather on the process itself. This observation can be used also in the interpretation of some passive aorists in the New Testament where it is not suitable to insist on the passive (or reflexive) meaning, because the verbs probably are not bivalent.

Keywords: transitive/intransitive verbs, passive aorist

Helena Panczová
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 BRATISLAVA, Slovensko
helena.panczova@tftu.sk

ABSTRAKTY

Biblica 93 (2012)

(č. 1) 1-20: **H. Ausloos – V. Kabergs, «Paronomasia or Wordplay? A Babel-Like Confusion. Towards a Definition of Hebrew Wordplay».** Biblickí autori, resp. redaktori, aby upútali pozornosť poslucháčov či čitateľov, volili často slovné spojenia, pre ktoré boli charakteristické viacznačnosť a fonetická podobnosť. K takýmto literárnym figúram patria najmä paronomázia a slovná hra (...)

21-42: **N. Na'aman, «Biblical and Historical Jerusalem in the Tenth and Fifth-Fourth Centuries BCE».** Popredný izraelský historik Nadav Na'aman sa vo svojom článku zameriava na biblické opisy budovania Dávidovho mesta (2 Sam, 1 Kr, 2 Kr, Neh) a dáva ich do súvisu s archeologickými objavmi v Jeruzaleme, ktoré siahajú od 5./4. až do 10. stor. pred Kristom (...)

Jaroslav Mudroň SJ

Liber Annus LVIII (2008)

9-29: **Enzo Cortese: Come leggere il Deuterolsaia.** Autor vo svojom článku zdôrazňuje, že pravou charakteristikou Boha v monoteizme podľa Deuterolzaia je jeho chápanie ako Boha všetkých ľudí a nielen výlučne ako Boha Izraela. Privilégiá dané Izraelu vrátane toho monarchicko-mesiášskeho musia byť prehodnotené z takého pohľadu, ktorý už viac nebude vylučovať nežidov zo spásy. (...)

31-72: **Alviero Niccacci: The Structure of the Book of Wisdom: Two Instructions (Chs. 1–5, 6–19) in Line with Old Testament Wisdom Tradition.** Slovná zásoba, gramatická a syntaktická štruktúra, literárny žáner a význam sú štyri kritériá, ktoré usmerňujú čítanie knihy Múdrosti (Múd) ... Na základe spomenutých kritérií má Múd dve hlavné sekcie, kap. 1–5 a 6–19, čo je návrh, ktorý sa líši od všetkých doterajších moderných návrhov (...)

Martina Korytiaková

RECENZIE

***Sväté písmo s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie.* Texty Svätého písma z originálnych jazykov s prihliadnutím na Jeruzalemskú Bibliu a iné verzie preložil Anton Botek. Preklad úvodov a poznámok Nového zákona z francúzštiny Anton Botek, Jozefína Košecká, Emil Krapka SJ, Michal Kumurovitz SJ, Adriana Alexyová. Editor Ján Ďurica. Trnava: Dobrá kniha, 2012. 2640 s. ISBN 978-80-7141-739-2.**

Na sklonku roka 2012 sa do rúk slovenských čitateľov dostala z vydavateľstva Dobrá kniha publikácia pod názvom *Sväté písmo s komentármi a margináliami Jeruzalemskej Biblie*. Ide o jednozväzkové vydanie celého Písma vo vreckovom formáte (14 x 10 x 5 cm). Na rozdiel od jeho predchodcu vo formáte A5 v piatich zväzkoch (štyroch Starého zákona a jedného Nového zákona vydaných v rokoch 2004 – 2008, čo mimochodom spolu vážilo 3 kg), majú teraz čitatelia možnosť nosiť kompletne Písmo vážiace iba 500 g (tvrdý obal), resp. 560 g (mäkký plastový obal so sponou) kamkoľvek na cestu. Aj keď veľkosť písma v poznámkach vyžaduje ostrejší zrak a sústredenosť, možnosť pohybu s celým Písmom v kompaktnom formáte je rozhodujúca a z pohľadu pozornosti medzi mladými čitateľmi zrozumiteľná. Aj keď Spolok sv. Vojtecha tiež vydal približne rovnako vyzerajúcu vreckovú Bibliu (15 x 11 x 3 cm; 500 g), práve kvôli získaniu priestoru sa rozhodol k výraznému zoštíhľeniu úvodov k jednotlivým knihám aj poznámkového aparátu, ktorý bol navyše presunutý ako osobitná časť na koniec diela. (...)

Pavel Vilhan

OZNAMY

Biblista prof. Massimo Pazzini na Slovensku

V dňoch 10. až 17. apríla 2013 navštívil Slovensko Massimo Pazzini, ktorý je profesorom biblických jazykov a v súčasnosti aj dekanom Fakulty biblických vied a archeológie v Jeruzaleme. Jeho návšteva nadviazala na už niekoľkoročnú tvorivú spoluprácu medzi touto fakultou a slovenskými akademickými inštitúciami. Podnetom k hosťovským prednáškam bola skutočnosť, že niektorí slovenskí biblisti, ktorí sami sú už vyučujúci na teologických fakultách, boli študentmi tejto inštitúcie a s mnohými vyučujúcimi ich viaže osobné priateľstvo a odborné kontakty. (...)

František TRSTENSKÝ

Mezinárodní konference 2013 Společnosti pro biblickou literaturu (SBL)

Ve dnech 7. – 11. 7. 2013 hostila jubilující starobylá universita ve skotském St. Andrews účastníky mezinárodní konference Společnosti pro biblickou literaturu (Society of Biblical Literature). Už samotný vzhled historického města při malebných mořských útesech svědčí o 600leté péči o vysoké vzdělání na třetí nejstarší univerzitě v anglojazyčných zemích a první ve Skotsku. (...)

Jaroslav BROŽ

XXI. Kongres IOSOT 2013 v Mníchove

Metropola nemeckej spolkovej republiky Bavorsko – Mníchov sa v dňoch 4. – 9. augusta 2013 premenila na mesto s najväčšou koncentráciou odborníkov na Starý zákon minimálne v Európe. V ňom konajúci sa 21. kongres Medzinárodnej organizácie pre štúdium Starého zákona (ďalej IOSOT) s viac ako 600 účastníkmi sa zapísal do histórie jej organizovania ako doposiaľ najväčší. (...)

Martina KORYTLAKOVÁ

Sväté písmo v dokumentoch Cirkvi

Rok 2013 sa nesie v znamení výročí vydania viacerých dôležitých biblických dokumentov – *Providentissimus Deus* (Lev XIII., 1893); *Divino afflante Spiritu* (Pius XII., 1943); *Interpretácia Biblie v Cirkvi* (Pápežská biblická komisia, 1993), ktoré mali zásadný význam pre výklad Svätého písma. Z toho dôvodu sa Teologický inštitút v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí rozhodol zorganizovať vo svojich priestoroch 25. októbra 2013 vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou venovanú predstaveniu historicko-cirkevných okolností vzniku jednotlivých biblických dokumentov. (...)

František TRSTENSKÝ

Životné jubileum P. Jána Ďuricu SJ

*In verbo autem tuo*¹ je nadpis zborníka venovaného životnému jubileu slovenského biblistu a kňaza **ThDr. P. Jána Ďuricu SJ, PhD.** Otec Ján Ďurica SJ sa 30. júla 2013 dožil 70 rokov. (...)

Blažej ŠTRBA

---

¹ RYDLO, Jozef M. (zost.): *In verbom autem tuo. Jubilejník k 70. Narodeninám slovenského biblistu Jána Ďuricu SJ* (Libri Historiae Slovaciae. Scriptores 12), Bratislava: Libri Historiae, 2013.

Libri ad directionem missi

DUBOVSKÝ, Peter (ed.) a kol.: *Marek* (Komentáře k Novému zákonu 1), Trnava: Dobrá kniha, 2013. 1036 s. ISBN 978-80-7141-792-7.

WRÓBEL, Mirosław Stanisław: *Jezus i jego wyznawacy w Talmudzie. Analiza tekstologiczna, historyczna i socjologiczna*, Lublin: Wydawnictwo KUL, 2013. 272 s. ISBN 978-83-7702-639-7.

Contents

Treaties

<i>Adriana ALEXYOVÁ</i>	
The Development of the Concept of Deity in the Pre-Exilic Israel	91-125
<i>Massimo Pazzini OFM</i>	
Which language did Jesus speak?	126-140
<i>Marcela Andoková</i>	
The Figure of David the Penitent in Selected Patristic Commentaries on Psalm 51	141-154
<i>Róber Horka</i>	
Meaning and Interpretation of Psalm titles in Augustine's Commentary on Psalms <i>Enarrationes in Psalmos</i>	155-177
<i>Helena Panczová</i>	
Greek transitive verbs used intransitively and linguistic interpretation of some passive aorists in the Gospel according to Mark (έσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ήγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2).....	178-197
Abstracts and reviews	198-212
Communications and references	213-219

Obsah

Štúdie

<i>Adriana ALEXYOVÁ</i>	
Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období	91-125
<i>Massimo Pazzini OFM</i>	
Ktorým jazykom hovoril Ježiš?	126-140
<i>Marcela ANDOKOVÁ</i>	
Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)	141-154
<i>Róber HORKA</i>	
Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom <i>Enarrationes in Psalmos</i>	155-177
<i>Helena PANCZOVA</i>	
Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2)	178-197
Abstrakty a recenzie	198-212
Oznamy	213-219